

Mete Ergin (28 Mart 1934 - 5 Ekim 2015)

Çevirmen. Robert Kolej mezunudur. Bir süre Boğaziçi Üniversitesi İngiliz Filolojisi bölümünde eğitim gördü. Jack London, Ernest Hemingway, Bertrand Russell, Bernard Shaw, Erskine Caldwell, O'Henry gibi yazarların eserlerini Türkçeye kazandırdı. Mete Ergin'in Gani Yener'le birlikte Türkçeye kazandırdığı *Durgun Don* (Mihail Şolohov, 4 cilt) adlı nehir roman da Yordam Edebiyat tarafından yayımlanmıştır.

Mete Ergin'in İngilizceden çevirdiği *John Barleycorn (John Barleycorn - Alcoholic Memoirs)*, ilk olarak 1991 yılında Engin Yayıncılık tarafından yayımlanmıştır.

Yordam Edebiyat'ta
JACK LONDON YAPITLARI

Mete Ergin'in Türkçesiyle

Kurt Dölü

(öyküler, 1900)

Atalarının Tanrısı

(öyküler, 1901)

İstiridye Korsanları

(roman, 1902)

Vahşetin Çağrısı

(roman, 1903)

Oyun

(roman, 1905)

Beyaz Diş

(roman, 1905)

Haytalarla Çolpalar

(öyküler, 1907)

Martin Eden

(roman, 1909)

Yanan Gün

(roman, 1910)

John Barleycorn (Alkollü Anılar)

(roman, 1913)

JACK LONDON

JOHN BARLEYCORN
(ALKOLLÜ ANILAR)

ROMAN

TÜRKÇESİ
METE ERGİN

yordam
edebiyat

Yordam Kitap: 63 • **John Barleycorn** • Jack London
ISBN 978-605-172-327-3 • *Türkçesi*: Mete Ergin
Düzeltilme: Didem Gerçek • *Kapak ve İç Tasarım*: Savaş Çekiç
Sayfa Düzeni: Gönül Göner • *Birinci Basım*: Mart 2019
© Yordam Kitap, 2016

Yordam Kitap Basın ve Yayın Tic. Ltd. Şti. (Sertifika No: 10829)
Çatalçeşme Sokağı Gendaş Han No: 19 Kat:3 34110 Cağaloğlu - İstanbul
Tel: 0212 528 19 10 • **W:** www.yordamkitap.com • **E:** info@yordamkitap.com
www.facebook.com/YordamEdebiyat • www.twitter.com/YordamEdebiyat
instagram.com/yordamkitap

Baskı: İnkılap Kitabevi Baskı Tesisleri (Sertifika No: 10614)
Çobançeşme Mah. Altay Sok. No: 8
Yenibosna - Bahçelievler / İstanbul
Tel: (0212) 496 11 11

JOHN BARLEYCORN
(ALKOLLÜ ANILAR)

ANI

JACK LONDON

YAZAR, SERÜVENCİ, SOSYALİST

Yeşim Dinçer

Jack London'ın bugün hayranlıkla okuduğumuz romanları ve kısa öyküleri, hareketli geçen yaşamından güçlü izler taşır. Geçimini sağlamak için çocukluğundan itibaren verdiği mücadele, kendi kendini eğitmek üzere kitaplara dört elle sarılması, sahip olduğu keskin gözlem yeteneği, onunla aynı kuşaktan bir başka realist yazarın, Gorki'nin yaşamıyla karşılaştırılabilir ancak.

Jack London 12 Ocak 1876'da, talihsiz koşullarda dünyaya gelmiştir. Biyolojik babasının, hamile kalan annesi Flora'yı terk ettiği; ümitsizliğe kapılan kadının intihara kalkıştığı ve ruhsal dengesinin sarsıldığı söylenmektedir. John Griffith Chaney adı verilen bebek, siyahi bir süt anneye emanet edilir. Flora doğumdan bir yıl kadar sonra yeniden evlenir ve oğlunu, eşinin önceki evliliğinden olma iki kız çocuğuyla birlikte büyütür. Jack London soyadını aldığı üvey babası John London'ı hayatı boyunca "baba", üvey kardeşlerini de "kız kardeş" olarak benimsemiş, hem onlarla hem de çok sevdiği süt annesiyle kurduğu aile bağını korumuştur.

Yazarın çocukluğunun ve ilk gençliğinin ne denli büyük bir yoksulluk içinde geçtiğini kayda alan biyografi yazarları, bu durumun nesnel sebepleri üzerinde durmazlar genellikle. Jack London'ın dünyaya gelişi, kapitalizmin ilk büyük krizini yaşadığı ve tarihe Uzun Bunalım (1873-1896) adıyla geçen döneme denk düşer. ABD bankalarının iflasıyla tetiklenen kriz, demiryolu şirketlerinin ve iş-

letmelerin batmasıyla yıkıcı bir hal almıştır. 1876'ya gelindiğinde her yedi Amerikalıdan biri işsizdir. Birçok yorumcuya göre bunalık, Birinci Dünya Savaşı'na neden olacak kadar uzun sürmüştür.

London ailesi bunalım yıllarını, California eyaletinin çeşitli şehirlerinde, çiftçilikten ev pansiyonculuğuna dek türlü işler deneyerek ama hiçbirinde dikiş tutturamadan geçirir. Jack London on yaşında sokaklarda gazete satarak çalışmaya başlar; Flora da öğrenci bulabildiği sürece piyano dersleri vermektedir. Yazar çocukken yaşadığı mahrumiyeti, üne kavuştuktan sonra kaleme aldığı otobiyografisinde şöyle anlatır:

Ben dünyaya yoksul gelmişim. Yaşamım yoksulluk içinde geçmişti. Zaman zaman aç kaldığım olmuştu. Bütün yaşamımca ne bir oyuncuğım olmuştu ne de başka çocuklar gibi oyun oynamıştım. Bütün anılarımda yoksulluğun acısı vardı. Bu yoksulluk acısını sürekli çekmişim. Bir dükkândan para verilerek satın alınmış ilk fanilamı sekiz yaşındayken giymişim. Altı üstü ufacak bir fanilaydı işte. O kirlendiği zaman, yıkanınca kadar yine evde yapılmış çirkin fanilalara kalırdım. Dükkândan alınma o fanilam bana öyle gurur veriyordu ki, bir süre üstüme ondan başka bir şey giymek için diretmişim; (...) sonunda annem, bütün dünya görsün diye üstümde sadece dükkândan alınma o fanilayla dolaşmama izin vermişti. (*John Barleycorn*)

Jack London, formel eğitimini ancak sekizinci sınıfa dek sürdürebilir. Buna rağmen şehir kütüphanesine girmenin bir yolunu bulmuştur. Tarih ve serüven kitaplarına, kara ve deniz yolculuklarına özellikle meraklıdır. “*Delî gibi, kendimi harap edercesine okuyordum*” diye anlatır o dönemi. Bir yandan da denize açılma; tekdüze, sıradan yaşantısından kurtulma hayalleri kurmaktadır. On dört yaşına girdiğinde ufak bir yelkenli edinir ve San Francisco Körfezinin Oakland halicinde turlar atarak denizciliği öğrenmeye başlar. On beşindeyse, günde on iki saat işçilik yaptığı konserve fabrikasının ağır çalışma koşullarından bezerek “istiridye korsanı” olmaya karar verir.

San Francisco körfezinde kültürel olarak yetiştirilen istiridye yatakları, Jack London'ın dünyaya geldiği şehrin önemli bir besin

ve gelir kaynağıdır o yıllarda. Gecenin karanlığından yararlanan “korsanlar”, ticari bölgeye tekneyle süzülerek kaçak istiridye toplarlar. Yapılan iş, adından da anlaşılacağı gibi yasa dışıdır. Jack London, süt annesinden aldığı borçla bir tekne satın alır ve konserve fabrikasındaki öldürücü çalışmadan kaçıp, kitaplarda okuduğu serüvenleri yaşamak üzere korsanların arasına katılır. Umduğu parayı kazanamaz ama cesareti ve cömertliğiyle “İstiridye Korsanlarının Prensi” olarak nam salar. Yaşadıkları, ileride yazacağı gençlik romanı *İstiridye Korsanları*'na esin kaynağı olacaktır.

Jack London 1893 yılında, on yedi yaşını bitirir bitirmez Japonya'ya kadar uzanacak olan bir gemiye kaydolur. Japonya'nın kuzey kıyılarından Bering Denizine kadar uzanan bölgede, Kanada ve Birleşik Amerika avcı filoları ayıbalığı sürülerini yağmalamaktadır. Dönüşte, artık bir baltaya sap olmanın vakti geldiğini söyleyen annesini dinleyerek günde on saatten, saat başına on sent ücretle bir kenevir fabrikasında işe girer. Söz verilen ücret zammı yapılmayınca istifa eder ve elektrikçi olma ümidiyle Oakland tramvay işletmesine başvurur. Ancak kendisine verilen görev, ateşçiye kömür taşımak gibi fiziksel dayanıklılık gerektiren vasıfsız bir iştir; üstelik, her biri ayda kırk dolar alan iki adamın işini tek başına ve ayda sadece otuz dolara yapmaktadır. “*Kaç sefer kömürlerin üstüne, kimsenin beni göremeyeceği bir yere oturup öfkemden, hırsımdan, yorgunluktan ve umutsuzluktan ağladım*” diye anlatır o günlerini. Neredeyse sakatlanacakken birlikte çalıştığı ateşçinin, gerçeği, yani nasıl bir sömürüye maruz kaldığını fısıldamasıyla bu işten de ayrılır.

Tarihe “1893 paniği” olarak geçen yeni bir mali kriz, iş bulma imkânlarını iyice daraltmıştır. Demiryollarının inşası için hesapsızca verilen krediler, bankaların art arda batmasıyla sonuçlanır. Jack London, ABD'yi bir baştan öbür başa dolaşmak üzere uzun bir yolculuğa çıkar. Elbette beş parasızdır ve kullandığı başlıca taşıt, kaçak olarak bindiği posta trenleridir. İş bulduğunda çalışarak, bulamadığında kapıları çalıp yiyecek dilenerek, ahırlarda ya da parklarda geceleyerek sürdürür yolculuğunu. Yük vagonla-

rı, sokaklar, cezaevleri, kendisi gibi “ipsiz”lerle doludur. Evsizleri bir asayiş sorunu olarak gören yasalar yüzünden hapse düşer ve mahkûmların zorla çalıştırıldığı Erie İl Cezaevinde otuz gün kalır.

Evine döndüğünde yarım kalan öğrenimini tamamlamak üzere Oakland Lisesine girer; kas gücünün değil, kafa gücünün para ettiği sonucuna varmıştır. Okul harcamalarını karşılamak için yine çalışıyordu. Lisede bir yıl okuduktan sonra, kestirmeden üniversiteye gitmeye karar verir. Üç ay boyunca günde on dokuz saat çalışarak hazırlandığı giriş sınavını kazanır ve California (Berkeley) Üniversitesine kabul edilir. Ancak ilk yarı yılını tamamladıktan sonra okula devam etmez. Hem para sıkıntısı çekmektedir hem de üniversite ona istediklerini verememiştir.

ABD’de gelişen yeni teknolojiler sayesinde, baskı maliyetleri düşen dergi yayıncılığı yükseliştir. Geniş bir kitleye yönelik popüler dergilerin sayısı ve tirajında patlama yaşanır; kısa öykü türü için de güçlü bir pazar doğar. Yazarlara hatırı sayılır telifler ödenmesini öğrenen Jack London, “*canla başla, yaratıcı bir tutkuyla*” yazmaya koyulur. Bazen düzenli olarak günlerce üst üste günde on dört saat yazdığı oluyordu: “*Binbir zorlukla satın aldığım okul kitaplarımı gülünç paralar karşılığında kitapçılara sattım. Bula bildiğim yerlerden ufak tefek borç paralar aldım ve azalan gücüyle birlikte kazancı da düşen babamın sırtına, bir de kendi geçim derdimi yükledim*” diye anlatır ilk yazarlık çabalarını. Bu dönem fazla uzun sürmez. Yazılarını gönderdiği dergilerden olumlu bir yanıt alamayınca bir buharlı çamaşırhanede işe girip çalışmaya başlar.

O sıralarda ABD’de tarihin en büyük “altına hücum” dalgalarından biri yaşanmaktadır. Kanada’nın Yukon bölgesinde, Klondike ile Yukon nehirlerinin kavuştuğu yerde yeni bir altın yatağı keşfedilmiştir. Haberi alan yüz bin civarında Amerikalı, zengin olma ümidiyle yollara düşer. Jack London da, kız kardeşiyle kocasının, parası ileride ödenmek üzere kendisine sağladıkları malzemeyle Klondike’a gider. Kış mevsiminin çok çetin geçtiği, nehirlerin donduğu bölgede, her türlü araç gereç ve yaşamsal gıda güçlüklerle tedarik edilmektedir. London, sırtında altmış kiloluk yük, en berbat

yollarda, günde kırk kilometre kat ettiğini; birlikte yük taşıdığı Kızılderilileri bile yaya bıraktığını anlatacağı ilerde. Fiziksel gücüyle gurur duymaktadır. Ne var ki iskorbüt hastalığına yakalanıp bir yıl sonra evine döner. Hastalığına, muhtemelen yeterli sebze ya da meyve yiyememekten kaynaklı vitamin eksikliği yol açmıştır.

Jack London, Klondike'tan eli boş döner. Fakat bu süreçte dinlediği ya da bizzat tanık olduğu hikâyeler, tanıştığı kişiler, gözlemlediği doğa-insan ilişkisi ve hatta hayvan davranışları, daha sonra yazacağı *Vahşetin Çağrısı*, *Beyaz Diş* gibi muhteşem romanlara, çok sayıda kısa öyküye kaynaklık edecektir. Evden uzaktayken babası ölmüştür ve bütün aile artık onun eline bakmaktadır. Postacı olabilmek için açılan memurluk sınavına girer; ilk sınavı da verir.

Kadro açılmasını beklerken gazetelere yazılar, dergilere de kısa öyküler gönderir. Gazete editörlerinden yanıt alamasa da basılan öykülerinden ufak paralar kazanmaya başlamıştır. Postaneden işe girmesi için çağrı tam da bu sırada gelir. Oakland postane müdürü ile yaptığı ve durumunu açık yüreklilikle anlattığı görüşme, hayatının dönüm noktasıdır belki de... Yazarlıktan para kazanma şansını açılmış gibi gözükse de başarısı kesinlik kazanmamıştır henüz. Müdürdürden kendisini şimdilik atlamasını, bir sonraki adayı işe almasını, bundan sonra ilk yer açıldığında haber vermesini rica eder. Adamın kabalığı ve anlayışsızlığı karşısında tepesi atarak işi reddeder.

Gemilerimi yaktıktan sonra balıklama yazı işine daldım –diye anlatmaktadır.– Her şeyde, her işte öteden beri aşırıya kaçan bir insanımdır. Sabahın erken saatlerinden akşamın geç saatlerine kadar hep yazılarımla uğraşıyordum: yazıyor, daktilo ediyor, gramer çalışıyor, bütün yazı biçimlerini, başarı kazanmış yazarların nasıl başarıya ulaştıklarını anlamak için onların yazılarını inceliyordum. Yirmi dört saatte beş saatlik uykuya yetinip, geri kalan on dokuz saatin hemen hemen tümünü çalışmaya ayırıyordum.
(*John Barleycorn*)

Jack London'ın yazar olma özlemini ve çabasını en güzel dile getirdiği romanı, *Martin Eden*'dir: Martin Eden, bir yanılla Jack

London'ın ta kendisidir: Yoksulluk nedeniyle eğitimi yarım kalan, bilgi açığını tükenmek bilmeyen bir azimle kitap okuyarak telafi eden, sahip olduğu tek takım elbiseyi rehin vererek geçinmeye çalışılan, bakkal veresiyeyi kestiğinde aç kalan, onlarca yazısı editörler tarafından geri çevrilse de yazmayı sürdüren, bu konuda kendisine yol gösterecek kimseyi de tanımayan, eli nasırlı genç denizci. *Martin Eden*'i okuyan kimi eleştirmenler, derme çatma bir okul öğrenimine sahip bir denizcinin üç yıl içinde başarılı bir yazar haline gelmesini inandırıcı bulmadıklarını söylemişlerdir. Jack London, ikisi lise ve üniversitede, biri yazı yazmakla, ama tümü de dur durak bilmeyen yoğun çalışmayla geçen üç yılın sonunda amacına ulaştığını söyleyerek yanıtlar onları...

• • •

Önce dergilerin kapıları açılır Jack London'a; ardından Klondike öykülerinin derlendiği *Kurt Dölü* basılır. İlk kitabının çıktığı yıl, 7 Nisan 1900'de ilk evliliğini yapar. Eşi Bess Maddern ile, dostlukları romantik bir boyut kazanmazdan önce, neredeyse beş yıldır tanışıp görüşüyorlardı. Bess, Jack London'ın üniversite giriş sınavına hazırlanmasına yardım etmiştir. Evlilik kararı almaları, her ikisini de tanıyanlar için sürpriz olur ve “mantık evliliği” yaptıkları şeklinde yorumlanır. Çiftin bir yıl arayla iki kız çocukları dünyaya gelecek, ancak beraberlikleri uzun sürmeyecektir.

Jack London 1902 yılında, şehrin işçi semtlerinden East End'de birkaç ay yaşamak üzere Londra'ya gider. Burada birinci elden tanışıklık ettiği büyük sefaleti *Uçurum Halkı*'nda kitaplaştırır. O güne kadar yazdıkları belli bir ilgi görmüş olsa da, Buck adlı köpeğin ana karakter olduğu romanı *Vahşetin Çağrısı* (1903) yazarı zirveye taşır. Bu küçük başyapıt, benzer bir temaya sahip olan, 1906 tarihli *Beyaz Diş*'le birlikte, her kuşaktan okurun sevgisini kazanmıştır.

London San Francisco merkezli bir gazetenin önerisiyle, 1904'te patlak veren Rus-Japon Savaşı'nı izlemek için Japonya'ya hareket eder. İki emperyal devlet, Mançurya topraklarında (Çin'in kuzey doğusundaki bölge) ve Kore Denizinde paylaşım mücadelesi için-

dedir. Jack London, cepheye sızmaya çalışırken iki kez tutuklanıp Amerikalı diplomatların araya girmesiyle serbest kalır. Sonunda Japon ordusu ile sınıra seyahat etmesine izin verilir.

Yazar sıkıntılı geçen boşanma sürecini takiben Charmian Kittredge ile ikinci evliliğini yapar. Charmian ile Jack'in tanışmasına, genç kadını büyüten teyzesi –aynı zamanda yazarın ilk öykülerinden birini basan *Overland Monthly* dergisinin editörü– Netta Earnes vesile olmuştur. Netta ve eşi, sosyalist yazar ve sanatçılardan oluşan, Jack London'ın da dahil olduğu ortak bir sosyal çevreyi paylaşırlar.

London aktif devrimci siyasetle çok genç yaşta ilgilenmeye başlamıştır. Yirmi yaşındayken Sosyalist Emek Partisi'ne (SLP) katılır. 1901 ve 1905 seçimlerinde Oakland belediye başkanlığına aday olur ancak kayda değer bir sonuç elde edemez. Sosyalizm fikrini gençler arasında yaygınlaştırmak üzere ülkenin çeşitli merkezlerindeki üniversitelerde konferanslar verir; davet edildiği kulüplerde, örgütlerde konuşmalar yapar. Bu amaca hizmet edecek denemelerden oluşan iki kitap yayımlar: *The War of the Classes* (Sınıflar Savaşı, 1905), *Revolution and other Essays* (Devrim ve Diğer Makaleler, 1910). Jack London'ın sosyalizmi, yaşam deneyiminden süzülerek gelmiştir. Roman ve öykülerinde öne çıkan gelir eşitsizliği ve yoksulluk, sömürü ve sınıf çatışması, insanın adalet arayışı, kapitalizmin yıkıcı etkileri gibi temalar dünya görüşüne paraleldir.

Açık havada zaman geçirmeyi, ata binmeyi çok seven Jack London, Charmian ile evlendiği yıl (1905), California'da bir çiftlik arazisi satın alır. Yazarlıktan elde ettiği gelirin önemli bir kısmını topraklarını genişletmek için harcar. Burayı “*sürdürülebilir tarım*” yapılan bir yer haline getirmeyi aklına koymuştur. Tarım kitapları okuyarak kendi kendini eğitir. California'nın ilk beton silosuna sahip olmakla, kendi tasarımı olan domuz ağılıyla övünmektedir. Ancak kötü şans mıdır yoksa işletme beceriksizliği midir bilinmez, bir kısmını borç alarak yaptığı onca yatırıma rağmen, çiftlik sonunda iktisaden başarısız olur.

Kimilerine göre başarısızlığın nedeni, Jack London'ın aynı anda birçok şeyle birden ilgilenmesi ve çiftliğin denetimini ihmal etmiş

olmasıdır. Bu arada hem yeni kitaplarını yayımlamakta hem de sahip olduğu yelkenliyle yolculuklara çıkmaktadır. Sportif Charmian bu uzun deniz yolculuklarında mükemmel bir yol arkadaşıdır. Birlikte Hawaii adalarına yelken açarlar; Jack London Honolulu'dan, sömürgecilerin, misyonerlerin, tüccarların yöreyi nasıl talan ettiğini anlatan kısa öykülerle geri döner. Charmian ise, Hawaii izlenimleri ile seyahat günlüklerini içeren iki kitap kaleme alır. Çiftin 1910'da dünyaya gelen tek çocuğu, sadece birkaç gün hayatta kalmıştır.

Jack London'ın bu döneme ait en önemli romanları arasında *Demir Ökçe* (1908), *Martin Eden* (1909), *Yanan Gün* (1910) ve *Ay Vadisi* (1913) sayılabilir. Yakında yükselecek olan faşizm dalgasına ilişkin kâhince öngörüler içeren *Demir Ökçe*, distopik roman türünün öncüsü olmuştur. Yazarın alkol alışkanlığını büyük bir içtenlikle dile getirdiği *John Barleycorn*, ölümünden üç yıl önce yayımlanır. Bu kitapta şunu itiraf etmektedir Jack London:

Ben yaşlandıkça, başarıım büyüdükçe, daha çok para kazandıkça, dünyaya sesimi duyurma olanaklarım arttıkça, alkolün yaşantımda tuttuğu yer aynı oranda büyüdü. Uğrunda savaştığım başarı ya da para gibi şeylerin savaşıma değmez olduğu ortaya çıktı. Geriye kala kala, beni bir kelepçe gibi yaşama bağlayan HALK kaldı.

Böbrek yetmezliği çeken ve acısını dindirmek için bir süredir morfin kullanan Jack London, 22 Kasım 1916 sabahı odasında baygın halde bulunur; aynı akşam hayatını kaybeder. Ölüm nedenine ilişkin ihtilaflı görüşler öne sürülmüştür. Çeşitli kaynaklarda morfin zehirlenmesi veya intihar ihtimali üzerinde durulmuş olsa da doktorunun düzenlemiş olduğu ölüm raporu, böbrek yetmezliğine işaret etmektedir. Bedeni vasiyetine uyularak yakıldıktan sonra külleri, çiftliğinin bulunduğu –daha sonra Jack London Eyalet Tarih Parkı olarak kamulaştırılan– araziye gömülmüştür. Jack London, sağlığında takdir edilip sonradan unutulmuş yazarlardan olmamıştır. Kırk yıl süren kısacık hayatına sığdırdığı elliye aşkın kitap, zamanın acımasız akışına taptaze bir ruhla direnmeyi sürdürmektedir.

JOHN BARLEYCORN

I

FER şey bir seçim günü doğdu kafamda. California'nın sıcağın bir öğleden sonrasıydı; California Eyalet Anayasasında yapılması teklif edilen bir sürü değişikliğe Evet ya da Hayır demek, oyumu kullanmak üzere, çiftlikten atla Ay Vadisindeki küçük köye inmiştim. Günün sıcaklığı yüzünden, oyumu kullanmadan önce üç beş kadeh yuvarlamış, oyumu kullandıktan sonra da çeşitli içkiler içmiştim. Sonra atıma atlayıp, asmalar ve dalgalanan otlaklarla kaplı tepeleri tırmanarak, bir kadeh içkinin ardından akşam yemeğine oturmak için tam vaktinde çiftlik evine varmışım.

“Oy kullanma hakkıyla ilgili yasa değişikliği teklifine nasıl oy verdin?” diye sordu Charmian.

“Değişiklikten yana oy verdim.”

Charmian'ın ağzından bir hayret ünlemi çıktı. Zira, bilesiniz ki gençlik günlerimde ateşli bir demokrasi yanlısı olmama rağmen, kadınların oy kullanmasına karşıydım. Daha hoşgörülü ve ileri yaşlarımda ise, kadınların oy kullanma hakkını kaçınılmaz bir toplumsal fenomen olarak kabul edişimde ateşli bir taraftarın heyecanını göstermişimdir.

“Peki ama neden değişiklikten yana oy kullandın?” diye sordu Charmian.

Cevabını verdim. Uzun uzadıya verdim cevabını. Öfkeyle verdim cevabını. Konuştukça da öfkem daha çok kabardı. (Yok; sarhoş filan değildim. O gün bindiğim at, kendisine yakışan

adıyla ‘Haydut’tu. O kısırağa sarhoş kafayla binecek adamı görmek isterdim.)

Bununla birlikte –nasıl diyeyim– kafamın içi aydınlanmıştı, ‘neşemi’ bulmuştum, çakırkeyiftim.

“Kadınlar oy verme hakkını kazandıkları zaman içki yasağında yana oy kullanacaklardır,” dedim. “Karılar, kız kardeşler, analar –John Barleycorn’u* sadece onlar yollayacaktır öbür dünyaya.”

“Ama ben seni John Barleycorn dostu bilirdim,” diye lafımı kesti Charmian.

“Dostuyum. Dostuydum. Dostu değilim. Asla değilim. Onun benimle beraber olduğu ve benim de onun en sıkı dostu gibi göründüğüm zamankinden asla daha az değildir dostluğum. O yalancılardan şahıdır. O doğrucuların en içtenlikli olanıdır. O, onunla birlikteyken insanın tanrılarla yan yana yürüdüğü kutsal yoldaştır. O aynı zamanda ‘Beyaz Mantık’ın da dostudur. Onun yolu çıplak gerçeğe çıkar, ölüme çıkar. O, duru bir görüş kazandırdığı gibi, bulanık düşler de verir. O yaşamın düşmanıdır ve yaşamın bilgeliğine sığmayan bir bilgelik öğretir. O bir kanlı katildir, gençliğin kanına girer.”

Charmian bana bakıyordu; bunu nereden bulup çıkardığımı merak ettiğini anlıyordum.

Konuşmaya devam ettim. Dediğim gibi, kafamın içi aydınlanmıştı. Beynimde her bir düşünce yerli yerindeydi. Her bir düşünce, geceyarısı hapisneden kaçacağı anın gelmesini bekleyen mahkûm gibi kendi küçük hücresinin kapısından fırlamaya hazır, giyinik, sinmiş bekliyordu. Yine her bir düşünce, parlak biçimli, keskin çizgili, apaçık bir Barleycorn doğruculuk nöbetine tutulmuş, kendisiyle ilgili en seçme gizleri sayıp döküyordu. Sözcüsü de bendim. Geçmiş yaşamımdan sürü sürü anılar, hepsi de büyük resmigeçitteki askerler gibi düzenli sıralar içinde, hareket halindeydi. Bunların içinden hangisini istersem seçip ala-

* Amerikan argosunda özel olarak viski, genel olarak da içki anlamına gelir. –çev.

bilirdim. Düşünceye hükmediyordum, kelime dağarcığımın ve tüm deneyimlerimin efendisiydim, verilerimi hiç yanılmadan seçip sergimi kurabilirdim. Zira John Barleycorn, zekâ kemiren kurtçuklarını dökerek, gerçekle ilgili ölümcül sezgilerini fısıldayarak, o günün tekdüzeliği içine krallara yakışır pasajlar katarak insanı işte böyle aldatır, böyle baştan çıkarır.

Charmian'a yaşamımı özetledim ve bünyemin düzenini anlattım. Alkolizm bende kalıtsal değildi. Bende alkole doğuştan gelen ne organik, ne de kimyasal bir eğilim vardı. Bu konuda kendi kuşağımdan olanlar içinde normaldim. Alkol bende sonradan kazanılmış bir zevkti. Acı çeke çeke kazanılmıştı bu zevk. Alkol benim için korkunç denecek kadar iğrenç, her türlü müshilden daha mide bulandırıcı bir şeydi. Onu sırf verdiği aşırı heyecan için içtim. Beş yaşımdan yirmi beşime kadar da, verdiği bu aşırı heyecana karşı dikkatli olmayı öğrenmemiştim. Bünyemin alkole kafa tutarcasına dayanıklı hale gelmesi, içimden, ta derinden alkölü ister hale gelebilmem için, yirmi yıl istemeye istemeye çıraklık etmem gerekti.

Alkole ilk temaslarımı kısaca hikâye ettim, ilk sarhoşluklarımı, duyduğum tiksintiyi anlattım ve hep aynı noktaya, sonunda beni yenen şeye parmak bastım; yani, alkolün kolay ele geçen bir şey oluşuna. Alkolün kolay ele geçen bir şey oluşu bir yana, yaşamımın ilerleyişi içinde her türlü vesile de beni alkole itmişti. Sokaklarda gazete satan bir çocuk, bir denizci, bir madenci, uzak ülkelerde dolaşmış bir serseri hep, erkeklerin fikir alışverişi yapmak için; gülmek, övünmek, meydan okumak için; gevşemek, yorucu günlerin ve gecelerin sıkıcı çalışmalarını unutmak için bir araya geldikleri yerde ve alkol çevresinde birleşirlerdi. Toplanma yeri barlardı. Mağara adamları oturdukları yerdeki ya da mağara ağzındaki ateşin çevresinde nasıl toplanmışsa, erkekler de barlarda öyle toplanırdı.

Charmian'a, Güney Pasifik'te kendisini yaklaştırmadıkları 'tekne-ev'leri, kıvrır kıvrır saçlı yamyamların kadın cinsinden na-

sıl bu ‘tekne-ev’lere kaçıp orada kendilerine ziyafet çektiklerini, içki içtiklerini, kadınlara tabu olan ve sınırı aşanların ölümle cezalandırıldığı kutsal yerleri hatırlattım. Gençken benim de kadınların dar etkisinden erkeklerin geniş özgür dünyasına kaçışım bar yoluyla olmuştu. Bütün yollar bara çıkardı. Aşkın, serüvenin binlerce yolu barda birleşir, yine bardan çıkıp dünyaya yayılırdı.

“Önemli olan nokta şu ki,” diye vaazımı tamamladım, “bana alkol zevkini veren, alkolün kolaylıkla elde edilebilir bir şey olusudur. Alkole aldırduğım yoktu. Güler geçerdim. Oysa sonunda, alkol isteği içine işlemiş biri olarak bulunuyorum şimdi burada. Bu isteğin yerleşmesi için yirmi yıl geçti, gelişmesi de bir on yıl aldı. Bu isteği doyurmanın uyandırdığı etki ise hiç de hoş değil. Ben yaradılıştan iyimser, şen bir insanımdır. Ne var ki John Barleycorn’la beraberken kötümserliğin bütün laneti üstüme çöküyor.”

“Ama,” diye acele ekledim (ben hep böyle acele eklerim), ‘John Barleycorn’un da hakkını teslim etmeli. Onun gerçeği söylediğine kuşku yok. İşin laneti de bu! Yaşamın sözümona gerçekleri aslında gerçek değil. Yaşamın gerçekleri, yaşamın yaşamasını sağlayan yaşamsal yalanlardır, onların yalan olduğunu da John Barleycorn gösterir.’

“Bu ise yaşama yönelik değildir,” dedi. Charmian.

“Çok doğru,” dedim. “İşin en berbat yanı da orası zaten. John Barleycorn ölüme yönelir. İşte bundan dolayı bugün yasa değişikliğinden yana oy verdim. Geriye, yaşantıma şöyle bir baktım da, alkolün kolay ele geçer bir şey oluşunun nasıl bana alkol zevkini kazandırdığını gördüm. Bir kuşakta topu topu birkaç alkolik dünyaya gelir. Alkolik derken, kimyasal yapısı alkol için yanıp tutuşan, alkole kimyasal yapısı tarafından karşı konulmaz bir biçimde itilen adamı anlatmak istiyorum. İçkiyi alışkanlık haline getirmiş olanların büyük çoğunluğunda, alkole doğuştan bir istek bulunmadığı gibi, üstelik bunlar alkole karşı bir nefret-

le dünyaya gelmişlerdir. Ne birinci, ne yirminci, ne de yüzüncü içki onlarda bu hoşlanmayı uyandırabilmiştir. Ama onlar, her ne kadar sigara içmeyi öğrenmek daha kolaysa da, içki içmeyi tıpkı sigara içmeyi öğrendikleri gibi öğrenmişlerdir. Öğrenmişlerdir, çünkü alkolü elde etmek o derece kolaydır. Kadınlar bu oyunu bilir. Oyunun bedelini de onlar öder; karılar, kız kardeşler, analar. Oy kullanma vakti gelince, hepsi de içki yasağından yana oy verecektir. Bunun en iyi yanı, gelecek kuşağın, kendi üzerlerinde yavaş yavaş işlenerek meydana getirilmiş bir etki yüzünden sıkıntı çekmek zorunda kalmayacak oluşudur. Alkolü elde edemedikten, ona daha başından hazırlıklı olmadıktan sonra, gelecek kuşak hiçbir zaman alkol özlemi duymayacaktır. Bu ise, doğup da büyümekte olan genç oğlanlar için olgunluk çağlarında daha bereketli bir yaşam; evet, ve doğup da büyümekte olan genç kızlar için de, genç erkeklerin yaşamını paylaşmada daha bereketli bir yaşam demek olacaktır.”

“Gelecek kuşağın genç erkekleriyle genç kızlarının iyiliği için neden yazmayasın bütün bunları?” diye sordu. “Neden bütün bunları yazıp da karılara, kız kardeşlere ve analara oy vermeleri gerekli olan yolda yardım etmeyesin?”

“Bir Alkoliğin Anıları” diye alay ettim... daha doğrusu John Barleycorn alay etti; zira ben öyle tatlı tatlı, insanseverlik duyguları ile yüklü gevezelik ederken, o da masada hep benimle beraber oturuyordu ve hiçbir uyarıda bulunmaksızın bir gülümsemeyi bir alay haline getirmek de John Barleycorn’a özgü numaralardandır.

Charmian pek çok kadının yapmayı öğrendiği gibi, John Barleycorn’un kabalığını duymazlıktan gelerek, “Yok,” dedi. “Sen alkolik olmadığını, dipsomanyak olmadığını, John Barleycorn’la sadece uzun yıllar beraber bulunma sonucu ahbaplık kurmuş, içkiyi alışkanlık haline getirmiş bir adam olduğunu gösterdin. Yaz bunları, adını da ‘Alkollü Anılar’ koy.”

II

BAŞLAMADAN önce okurlardan, beni izlerken sevecenliklerini eksik etmemelerini; sevecenlik anlayıştan ibaret olduğuna göre de bu anlayışı önce bana, kimin ve neyin hakkında yazıyorsam ona göstermelerini rica ediyorum. Her şeyden önce ben içki alışkanlığını uzun zaman içinde pişe pişe edinmiş bir içkiciyim. Alkole doğuştan gelen bir eğilim yoktu bende. Aptal değilim ben. Domuz gibi içmem. İçki oyununu A'sından Z'sine kadar bilirim; içki hiçbir zaman aklımı başımdan almamıştır. Hiçbir zaman beni yatağıma başkaları yatırmak zorunda kalmamıştır. Sendelemem de... Kısacası, normal, sıradan bir adamımdır içki konusunda; normal, sıradan bir adam gibi içerim. Asıl üstünde durulması gereken nokta da bu işte: alkolün normal, sıradan bir adam üzerindeki etkilerini yazıyorum ben. Zerre kadar önem taşımayan aşırı içkici dipsomanyak üzerine söylenecek tek sözüm yok.

Genellemek gerekirse iki tip içkici vardır. Birincisi hepimizin bildiği aptal, hayal dünyası boş, beyni uyumsuzluk kurtçukları tarafından kemirilip körletilmiş olan, bacaklarını alabildiğine yana açarak kararsız adımlarla yürüyen, ikide bir çukura yuvarlanan ve kendinden geçmişliğin doruğunda mavi fareler, pembe filler gören içkicidir. Güldürü sayfalarındaki fıkralara konu kaynağı olan işte bu tiptir.

Öbür tip içkinin hayal dünyası zengindir, ilham sahibidir o. En çakırkeyif zamanında bile doğru dürüst, normal adımlarla yürür, hiç sendelemez, düşmez ve yaptığını, ettiğini bilir. Sarhoş olan onun bedeni değil, beynidir. Coşup nükteler döktüre-

bilir, dostluk üzerine uzun uzadıya konuşabilir, ya da evrensel ve mantıksal olan, tasımlara dönüşen metafizik tayflar, hayaletler görebilir. İşte o bu durumdayken, yaşamın en sağlam yalanlarını örten katı kabukları sıyırıp atar ve ruhunun boynuna vurulmuş zorunluğun demir tasmaı üzerinde derin derin düşünür. John Barleycorn'un, gücünü en şeytancasına ortaya koyduğu saattir bu. Adamın bir hendeğin dibine kıvrılıp yatması çok kolaydır. Ama adamın, iki bacağı üzerinde sallanmadan, dimdik durup da bütün evrende kendisi için sadece bir tane özgürlük... yani, öleceği günü beklemek özgürlüğü olduğuna karar vermesi korkunç ve acı veren bir sınavdır. O adam için bu saat, eşyanın sadece yasalarını bilebileceğini, ama eşyanın anlamına hiçbir zaman varamayacağını anladığı (hemen şimdi sözünü edeceğimiz) Beyaz Mantık saatidir. O adam için tehlike çanlarının çaldığı saattir bu. Onun ayakları mezarın yolunu tutmaktadır artık.

O adam için her şey apaçıktır. Ölümsüzlüğü arayan bütün o aldatıcı kafa çabaları, ölüm korkusuna kapılmış ve lanet olası imgelem gücüyle lanetlenmiş ruhların uğradığı panikten başka bir şey değildir. Onlarda ölüm içgüdüğü yoktur; ölüm vakti gelip çıktığında ölmek isteğinden yoksundur onlar. Kendi kendilerini aldatır, bütün diğer hayvanlar mezarın karanlığında ya da krematoryumun sıcaklığında kalırken, kendilerinin kuralları alt edip, gelecekte bir kez daha yaşama olanağını kazanabileceklerine inanırlar. Oysa, beriki adam, Beyaz Mantık'a kavuştuğu saatte, onların sadece kendi kendilerini aldatıp, kendi kendilerini alt ettiklerini bilir. Hiç ayırım gözetmeden herkesin başına gelen olayı bilir. Güneşin altında yeni bir şey olmadığını, hatta zavıf ruhların can attığı o ucuz çocuk oyuncağının, yani ölümsüzlüğün de olmadığını bilir. Ama bilir; iki bacağının üstünde sallanmadan, dimdik durarak BİLİR. O, kısa bir süre işledikten sonra ilâhiyat doktorlarıyla tıp doktorları tarafından tamir edilmek ve en sonunda çöplüğe atılmak üzere yapılmış, bileşimi et, şarap,

şarap köpüğü, güneş tozu ve dünya toprağından meydana gelen, zayıf yapılı bir mekanizmadır.

Pek tabii, bu baştan aşağı bir ruh hastalığıdır, yaşama hastalığıdır. Bu, imgelemi zengin adamın John Barleycorn'la olan dostluğundan dolayı ödemesi gereken cezadır. Aptal adamın ödediği ceza hem daha basit, hem de ödenmesi daha kolay bir cezadır. Aptal adam içer içer, sarhoş olup kendinden geçer. Afyonlanmış gibi uyur ve eğer düş görürse, gördüğü düş donuk olur, dilsiz olur. Oysa John Barleycorn, imgelemi güçlü adama Beyaz Mantık'ın amansız, hayalet biçimindeki tasımlarını yollar. İmgelemi güçlü adam, yaşama ve yaşamın her türlü haline kötümser bir Alman filozofunun gözüyle, illetli bir şey gözüyle bakar. O bütün aldatıcı görüntülerin öbür yanını görür. Bütün değerlerin yerlerini değiştirir. İyi kötüdür, gerçek bir aldatmacadan, yaşam ise bir şakadan ibarettir. Bir zararsız deli gibi yükseklerden bakar ve bir Tanrı kesinliğiyle yaşamı baştan aşağı kötü gözle görür. Karılar, çocuklar, eş dost; onun mantığının beyaz ışığı altında hep birer sahtecilik, yalancılık biçiminde meydana çıkarlar. O, onların içini okur, okudukları da hep onların zayıflığı, onların kusurluluğu, onların bozukluğu, onların zavallılığıdır. Onlar artık onu aldatamaz. Onlar da bütün öteki ademoğulları gibi, kızböceğinin bir saatlik yaşam dansında kanat çırpın mini mini, zavallı ben-cildir. Özgürlükten yoksundur onlar. Onlar talihin kuklasıdır. Kendisi de öyledir. O bunu algılar. Ancak, arada bir fark vardır. O görür; o bilir. Biricik özgürlüğünün ne olduğunu da bilir: ölümünü bekleyebilme özgürlüğü. Yaşamak, sevmek ve sevilmek için yaratılmış bir adama yaramayacak her şeyi bilir. Ne var ki buna karşılık John Barleycorn'un zorla biçtiği fiyat, kısa ya da uzun yoldan intihardır; birden dökülüp boşalmak, yahut yıllarca sızarak tükenmektir. John Barleycorn'la dostluk eden hiç kimse, onun hakkı olan, ona ödenmesi gereken bu ücreti ödemekten kurtulamaz.

III

ÇALK sarhoş olduğumda beş yaşındaydım. Sıcak bir gündü, babam tarlada çift sürüyordu. Yarım mil uzaktaki evden bir gerdel dolusu birayla babama yollamışlardı beni. Ayrılırken de, “Sakın dökeyim demeyesin,” diye tembih etmişlerdi.

Hatırladığım kadarıyla, ağzı çok geniş ve kapaksız bir yağ gerdeliydi bu. Sendeleğe sendeleğe yürürken çalkalanan bira bacaklarıma dökülüyordu. Bir yandan yürüyor, bir yandan da düşünüyordum. Bira çok değerli bir şeydi. Öyleyse son derece güzel bir şey olmalıydı. Öyle olmasa evde neden bira içmeme izin vermesinlerdi? Büyüklerin benden sakladığı öteki şeylerin hep güzel şeyler olduğunu keşfetmiştim. Demek ki bu da güzel bir şeydi. Büyüklere güvenmeli. Onlar bilir. Hem zaten gerdel de ağzına kadar doluydu. Bacaklarıma çarptıkça bira yerlere dökülüyordu. Ne diye ziyan olsun? Üstelik bira döküldü mü yoksa ben mi içtim kimse anlamazdı.

O kadar ufaktım ki gerdelin hakkından gelebilmek için yere oturup onu kucağıma aldım. Önce köpüğü yudumladım. Hayal kırıklığına uğradım. Biranın değerli yanı benden kaçmıştı. Besbelli, değerli taraf köpükte bulunmuyordu. Üstelik tadı da hiç hoş değildi. Sonra büyüklerin birayı içmeden önce köpüğünü üflediklerini hatırladım. Yüzümü köpüğün içine gömüp alttaki dolgun sıvıyı yudumladım. Hiç mi hiç güzel değildi. Ama yine de içmeyi sürdürdüm. Büyüklerin elbette bir bildiği vardı. Benim ufacık tefecik oluşum, kucağımdaki gerdelin iriliği ve yüzüm kulaklarıma kadar köpüğe gömülmüş bir halde soluğumu tutarak birayı çektiğim göz önüne alınırsa, ne miktar içtiğimi

kestirmek kolay değildi. Üstelik bu işkence bir an önce bitsin diye, birayı tıpkı ilaç yutar gibi gönlüm bulanarak, acele acele mideme indiriyordum.

Tekrar yola koyulduğumda tüylerim ürperdi ve o güzel tat herhalde sonradan gelecek diye düşündüm. O uzun, yarım milik yol boyunca birkaç kez daha denedim. Sonra, eksilen biranın çokluğu karşısında hayrete düştüm ve bayat birayı yeniden nasıl köpürttüklerini hatırlayarak bir çomak aldım, gerdel köpük dolana kadar birayı karıştırdım.

Babam farkına bile varmadı. Ter döken çift sürücünün engin susuzluğuyla gerdeli boşalttı, bana geri verdi ve çift sürmeye devam etti. Atların yanibaşında yürümeye çalışıyordum. Ayaklarımın birbirine dolaştığını, atların art ayaklarının dibine, pırıl pırıl parlayan saban demirinin önüne yuvarlandığımı, babamın da nerdeyse atları benim üstüme oturtacak kadar şiddetle dizginlere asıldığını hatırlıyorum. Babam sonradan, karnımın deşilip bağırsaklarımın dökülmesine ramak kaldığını anlattı. Babamın beni kollarına alıp tarlanın kenarındaki ağaçlığa taşıdığını, bu arada dünyanın çevremde fırıldak gibi döndüğünü, korkunç bir günah işlemiş olduğum inancıyla karışık öldürücü bir bulantı duyduğumu da hayal meyal hatırlar gibiyim.

O akşamüstünü ağaçların altında uyuyarak geçirdim; gün batarken babam beni uyandırdığı vakit ayağa kalkıp yorgun argın evin yolunu tutan sanki ben değildim de, son derece hasta bir küçük oğlandı. Bitkindim, kollarımla bacaklarımın ağırlığını taşıyamıyordum, midemde de ta boğazıma ve beynime kadar uzanan bir titreşim vardı. Zehre karşı savaş verip yakayı sıyrırmış bir adamın hali vardı üstümde. Aslında zehirlenmişim de.

Bu olayı izleyen haftalar ve aylarda biraya duyduğum ilgi, mutfaktaki ocak beni yaktıktan sonra ona duyduğum ilgiden fazla olmadı. Büyüklere haklıymış. Bira çocuklara göre değilmiş.

Büyüklere vız geliyordu bira; ama ilaç yutmak, hintyağı içmek de vız geliyordu onlara. Bana gelince, birasız da bal gibi

geçinip gidebilirdim. Ne var ki koşullar başka türlü buyurdu. İçinde yaşadığım dünyanın her döneminde, John Barleycorn bana işmar edip durdu. Ondan kurtulmanın çaresi yoktu. Bütün yollar ona çıkıyordu. O alçağa içimde sinsi bir hoşlanma uyanabilmesi için de onunla tam yirmi yıl, hem de dilimi tutup hakkındaki düşüncelerimi suratına söylemeden ilişki kurmam, merhabalaşmam gerekti.

IV

JOHN Barleycorn'la ikinci mücadelemi yedi yaşımdayken verdim. Bu sefer kabahat imgelemimdeydi; bu karşılaşmaya korku yüzünden itilmiştim. Çiftçiliği sürdüren ailem, San Francisco'nun güneyindeki o soğuk, kasvetli San Mateo ilçesinde bir çiftliğe taşınmıştı. O vakitler oraları yabani, ilkel yerlerdi; annemin ağzından sık sık, komşularımız gibi göçmen İrlandalı ya da İtalyan olmayıp, eski Amerikalı soyundan geldiğimizi duyardım; bununla övünürdü. Oturduğumuz bölgede bizden başka topu topu bir tane eski Amerikan ailesi vardı.

Nedenini şimdi hatırlamıyorum ama, bir pazar sabahı Morriseyler'in çiftliğinde bulunuyordum. Bir sürü genç çiftçi orada toplanmıştı, ayrıca büyükler de oradaydı. Sabahın erken saatlerinden, hatta bir kısmı önceki geceden beri içmekteydi. Morriseyler son derece iri yapılı bir soydu; aralarında kaba çizmeli, iri yumruklu, kalın sesli, çam yarması gibi pek çok torun ve amca vardı.

Birdenbire kızların çığlıkları ve "Kavga!" diye bağrışmalar duyuldu. Bir koşuşma oldu. Mutfaktan dışarı iki adam fırladı. Saçları kırlaşmaya yüz tutmuş iki dev, yüzleri pancar gibi kızarmış, birbirlerini bellerinden kavramışlardı. Bunlardan biri, herkesin dediğine göre vaktiyle iki kişiyi öldürmüş olan Black Matt'di. Kadınlar hafif çığlıklar atıyor, istavroz çıkarıyor ya da kesik kesik dua ediyor, elleriyle gözlerini kapatıp parmaklarının arasından gözetliyorlardı. Bense tam tersine. Orada en meraklı seyircinin ben olduğum tahminini yürütmek hiç de yanlış sayılmaz. Belki de o olağanüstü olayı, adam öldürülüşünü göre-

cektim. Hiç değilse büyük adamların dövüşmesini görürdüm ya! Gelgelelim uğradığım hayal kırıklığı büyük oldu. Black Matt ile Tom Morrisey sadece sarılarak çirkin ve gülünç bir dans yapan iki fil gibi birbirlerinin kaba saba çizmeli ayaklarını yerden kesmekle yetiniyordu. Dövüşemeyecek kadar sarhoştular. Derken, arabulucular bunları yakaladı ve dostluğu yeniden pekiştirmek üzere tekrar mutfağa soktular.

Çok geçmeden hepsi bir ağızdan konuşmaya, viskinin kamçıısıyla suskunluklarını bir kenara bırakan bütün o geniş göğüslü açık hava adamları gibi coşmaya, gürültülü sesleriyle ortalığı inletmeye başladılar. Henüz yedi yaşında bir oğlancık olan ben ise, tir tir titreyen vücudum fırlayıp kaçmaya hazırlanan bir geyiğinki gibi gerilmiş bir halde, yüreğim oynayarak, açık kapıdan hayran hayran içeriye seyrediyor ve erkeklerin tuhaflikları hakkında yeni yeni şeyler öğreniyordum. Hele, masanın üstüne doğru yayılmış, kollarını birbirinin boynuna dolamış, sevgi gözyaşları dökmekte olan Black Matt'le Tom Morrisey'e çok hayret ettim.

Mutfaktaki içki âlemi devam ederken, dışarıda da tehlike kokusu alan kızlar korkmaya başlamıştı. İçki oyununu bildikleri için, korkunç şeyler olacağından emindiler. Bir olay çıktığında orada bulunmak istemediklerini söyleyerek erkekleri protesto ettiler; birisi de, dört mil uzaktaki büyük İtalyan çiftliğinde bir dans düzenleyebileceklerini ileri sürerek, oraya gitmeyi teklif etti. Delikanlılarla kızlar hemen eşleşip kumlu yoldan aşağı yürümeye koyuldu. Her delikanlı kendi yavuklusuyla yürüyordu; yedi yaşında bir çocuğun kulak verip köyündeki aşk serüvenleri üzerine bilgi edinebileceğinden emin olabilirsiniz. Hem dikkat edin, ben de yanında kız arkadaşı olan bir delikanlıydım. Beni kendi yaşında küçük bir İrlandalı kızla eşleştirmişlerdi. Kendiliğinden doğan bu olayda çocuk olan sadece ikimizdik. En yaşlı çiftse yirmi yaşında ya var ya yoktu. On dört-on beş yaşlarında, oldukça gelişmiş, erkek arkadaşlarıyla yürüyen gencecik delişmen kızlar vardı. Ama bu küçük İrlandalı kızla benim kadar

genci yoktu; ikimiz el ele yürüyorduk, bazen de büyüklerin gözetimi altında, kolumu onun beline doluyordum. Ne var ki kolum belindeyken rahat yürünmüyordu. O parlak pazar sabahı, kum tepelikleri arasından geçen çıplak yolda yürürken öylesine gurur duyuyordum ki! Benim de bir kız arkadaşım vardı, ben de genç bir adamdım.

İtalyan çiftliğinde hep bekâr erkekler vardı. Gelişimizi memnunlukla, sevinç ünlemleriyle karşıladılar. İri bardaklarla herkese kırmızı şarap sunuldu ve yemekhanede dans için yer açıldı. Delikanlılar içti ve bir armonikanın eşliğinde genç kızlarla dans ettiler. O müzik bana tanrısal bir şey gibi geldi. O zamana kadar böylesine olağanüstü bir müzik dinlememiştim. O müzik ziyafetini sunan İtalyan genci bile kalktı, damını kollarının arasına aldı, armonikasını kızın arkasında çalarak dans etti. Dans etmeyip bir masada oturan ve yaşamın hayran olunacak görüntülerini faltaşı gibi açılmış gözlerle seyreden benim için bütün bunlar olağanüstüydü. Ben daha ufacık bir çocuktum, oysa yaşam hakkında öğreneceğim ne kadar da çok şey vardı! Zaman geçtikçe İrlandalı delikanlılar şaraba iyice girişmeye başladı, ortalığa çakırkeyiflik ve neşe egemen oldu. İçlerinden bazılarının dans ederken sendeleyip düştüğü, birinin de bir köşede sızdığı gözümüne çarptı. Aynı zamanda kızların bir kısmı şen gülücükler dağıtıyordu ve olabilecek her şeye razı bir gönül hoşluğu içindeydiler.

Ev sahibi İtalyanlar herkese içki dağıtırken bana da ikram ettikleri vakit istememiştim. Bira denemesi bana yetmiş de artmıştı bile, onun için biraya ya da bira gibi şeylere bir daha yaklaşmaya hiç niyetim yoktu. Ne yazık ki, benim bir köşede yalnız başıma oturduğumu gören Peter adında cin gibi bir İtalyan delikanlısı, aklına nereden estiyse, yarım bardak şarap doldurup bana ikram etti. Masanın öbür yanında, tam karşımda oturuyordu. Almak istemedim. Suratı asıldı ve içmem için direktmeye başladı. İşte o zaman içimi bir dehşet duygusu kapladı; nedenini size açıklamam gereken bir dehşet.

Annemin kendine göre kuramları vardı. Birincisi, esmer dişilerin ve kara gözlü bütün insanların hileci olduğu iddiasına sınımsız sarılmıştı. Kendisinin sarışın olduğunu söylemeye gerek yok sanırım. İkincisi, kara gözlü Latin ırkından gelenlerin yaradılıştan alingan, yaradılıştan hileci ve yaradılıştan canı olduklarına inanırdı. Dünyanın acayıplık ve korkunçluğunu annemin ağzından dinlerken, birçok kez onun, eğer birisi bir İtalyanı çok önemsiz bir sebeple ve istemeyerek de olsa gücendirirse, İtalyanın mutlaka onun sırtına bir bıçak saplayarak karşılık vereceğini söylediğini duymuşumdur. Annemin her seferinde kullandığı söz şuydu:

“Sırtına saplayıverir bıçağı senin!”

Gerçi o sabah Black Matt'ın Tom Morrissey'i öldürmesini görmek için can atıyordum, ama dans edenlere kendi sırtıma saplanmış bıçakla gösteri sunmaya hiç niyetim yoktu doğrusu. Henüz kuramlarla gerçekleri ayırt etmesini öğrenmemiştim. Annemin İtalyan karakteriyle ilgili açıklamalarına olan inancım ağır basıyordu. Ayrıca konukseverliğin kutsal bir şey olduğuna ilişkin belli belirsiz bir sezgi vardı içimde. Burada da hileci, alingan, canı yaradılışlı bir İtalyan bana konukseverlik gösteriyordu. Atın kışına fazla sokulup da hayvanı ürküttükleri zaman nasıl teperse, İtalyan da kızdırıldığı zaman aynı biçimde hemen bıçağını saplayacaktı; bana böyle öğretmişlerdi. Hem bu İtalyan Peter'in, tıpkı annemin sözünü ettiği cinsten kara kara gözleri vardı. Bunlar benim bildiğim gözlerden, kendi ailemdeki mavilerden, grilerden, elalardan, soluk ve içi gülen İrlandalı gözlerinden bambaşkaydı. Peter birkaç kadeh yuvarlamış olabilirdi. Ama ne olursa olsun, kapkara gözlerinde şeytanca pırıltılar vardı. Bu gözler gizemliydi, bir bilmeceydi; yedi yaşında bir çocuk olan bense işin içyüzünü nerden bilecektim de bu gözlerdeki şakacılığı anlayacaktım! O gözlerde benim görebildiğim şey ani ölümdü; şarabı çekine çekine reddettim. İtalyan'ın gözlerindeki ifade değişiverdi. Peter şarap bardağını önüme iterken, gözleri sertleşti, emredici bir ifade aldı.

Elimden ne gelirdi ki! O güne kadar gerçek ölümle yüz yüze gelmiştim, ama ölüm korkusunu o anki gibi hiç duymamıştım. Bardağı dudaklarıma götürdüm, Peter'in gözleri yumuşadı. Beni hemen öldürmeyeceğini anladım. Yüreğime su serpildi. Ama şarap hiç de yürek serinletici değildi. Bağlarda kalan ıskarta üzümlerden yapılmış, biradan da berbat acı ve ekşi karışımı tadı olan, ucuz, taze bir şaraptı. İlaç içmenin bir tek yolu vardır, o da dişini sıkıp ilaca katlanmaktır. Ben de o şarabı öyle içtim. Başımı geriye atıp yuvarladım şarabı. Zehri midemde tutabilmek için tekrar yutkunmak zorunda kaldım, zira benim çocuk bünyem için zehirden başka şey değildi şarap.

Şimdi geçmişe dönüp baktığım zaman, Peter'in afalladığını anlayabiliyorum. İkinci bardağı yarı yarıya doldurup masanın karşı tarafından önüme sürdü. Başıma gelenlerden ötürü dehşet içinde ve korkudan donmuş bir halde, ikinci bardağı da birincisi gibi bir solukta dikiverdim. Peter artık bu kadarına dayanamadı. Keşfettiği harika çocuğu başkasına da göstermeliydi. Manzarayı görsün diye, bıyıklı bir genç İtalyan olan Dominik'i çağırdı. Bu sefer bana verdikleri bardak doluydu. İnsan yaşamak kaygısıyla neler yapmaz! Kendimi topladım, içimden yükselen öğürtüleri tuttum ve şarabı mideye indirdim.

Dominik ömründe böylesine kahraman bir yavrucağ görmemişti. Bardağı iki sefer ağzına kadar doldurdu ve nasıl mideye indirdiğini seyretti. Bu arada gösterilerim dikkati çekmeye başlamıştı. İngilizce bilmeyen ve kızlarla dans edemeyen orta yaşlı İtalyan işçiler ve yaşlı köylüler çevremi aldı. Hepsi de esmer, hepsi de vahşi görünüşlüydü; sırtlarında kırmızı gömlek, bellerinde kemer vardı; bıçak taşıdıklarını biliyordum; korsanlar korusu gibi çevremde halka olmuşlardı. Peter'le Dominik de marifetlerimi onlara göstereyim diye zorluyorlardı.

Hayal gücüm biraz kıt olsaydı, aptal olsaydım, kendi bildiğimden şaşmayacak kadar inatçı olsaydım, başım bu derde hiç girmezdi. Delikanlılarla genç kızlar ise kendilerini dansa ver-